

Positieve effecten van Allochtone ouders over de drempel

Anne Beks en
Dirk de Natris

De belangstelling voor de rol en de invloed van ouders in het onderwijs is sterk toegenomen. Niet zonder reden. Als ouders betrokken zijn bij de school en de schoolloopbaan van hun kinderen, heeft dat in vele opzichten een positieve invloed. Hun kinderen presteren beter, hebben een positievere houding ten opzichte van de school en hogere verwachtingen. Maar hoe zorg je bij allochtone ouders voor eenzelfde betrokkenheid?

Ouders met andere etnisch-culturele achtergronden blijken te verschillen in de aard en intensiteit van hun betrokkenheid bij de school en de ontwikkeling van hun kind. Multiculturele scholen ervaren de volgende problemen in hun relatie met allochtone ouders:

- Ze beheersen de Nederlandse taal onvoldoende om te kunnen communiceren met de school.
- Ze leggen de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van hun kinderen volledig bij de school.
- Ze lijken niet geïnteresseerd in schoolse aangelegenheden.

Hoe men deze problemen interpreteert, is een kwestie van perspectief. Zo zou uit de geringe mate van onderwijsbetrokkenheid van allochtone ouders een lage mate van bereidheid spreken om bij te dragen aan de ontwikkeling van hun kinderen. Echter, allochtone ouders ondersteunen hun kinderen wel degelijk. Ze doen dit door belangstelling te tonen en hun kinderen aan te moedigen, maar niet door sterk verbonden te zijn met de school. Het gevaar is dat leerkrachten dergelijk ogenschijnlijk niet-betrokken gedrag vertalen naar: 'allochtone ouders zijn niet betrokken'. Dit kan leerkrachten ertoe brengen ouders de schuld te geven voor het falen van hun kinderen op school.

ouderbetrokkenheid

Scholen erkennen dat het moeilijk is om allochtone ouders te betrekken bij het schoolleven van hun kind. De twee grootste barrières hiervoor zouden de taalproblemen en de culturele verschillen zijn tussen de schoolomgeving en de familie.

ONDERZOEK ONDER DESKUNDIGEN

Om te achterhalen of het probleem in al zijn facetten bekend is in de praktijk, is met negentien deskundigen vanuit verschillende disciplines gesproken: twee pedagogen, verbonden aan de Radboud Universiteit Nijmegen; twee beleidsmedewerkers (vanuit de provincie en het ministerie); zes basisschoolleerkrachten van verschillende 'gemengde' scholen uit de regio Helmond; vijf medewerkers van belangenorganisaties voor allochtonen; en vier allochtone (Turkse en Marokkaanse) ouders.

Vervolgens is samen met hen naar oplossingen gezocht voor de problematiek rondom ouderbetrokkenheid van allochtonen in het basisonderwijs.

WAT KWAM ERUIT?

Verantwoordelijkheden

Zowel de allochtone ouders als de school dragen bepaalde verantwoordelijkheden met betrekking tot ouderbetrokkenheid. Het behoort een samenwerking te zijn tussen de school en de ouder. Deze samenwerking wordt echter verstoord doordat allochtone ouders vaak een drempel naar de school toe ervaren. Dit geldt zeker voor de ouders die de Nederlandse taal minder beheersen.

Perspectief ouderbetrokkenheid

Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen een institutioneel en een cultureel perspectief. In een institutioneel perspectief worden ouders in het kader van activiteiten van de school gezien en worden de school en het gezin als gescheiden instituties beschouwd. De uiteindelijke verantwoordelijkheid ligt bij de school als instituut.

Een cultureel perspectief richt zich op de gemeenschappelijke taak van school en ouders voor de vorming van het kind naar zelfstandigheid. Kenmerkend voor het culturele perspectief is dat ouders en school een gedeelde visie hebben op de ontwikkeling van het kind. De culturele insteek stelt daarnaast ook eisen aan de kwaliteit van de communicatie tussen ouders en leerkrachten. Het gesprek moet aan twee principes voldoen om een goed gesprek te zijn, namelijk het principe van wederkerigheid en gelijkheid.

Betrokkenheid en identificatie

Een ouder zal meer betrokkenheid tonen naarmate hij of zij zich meer identificeert met een school. De meeste allochtone ouders tonen volgens een leerkracht geen betrokkenheid, maar wel een actieve identificatie: 'Ik heb het gevoel, dat er twee dingen kunnen spelen. Enerzijds is er de taalbarrière: zolang de mensen het Nederlands niet leren en thuis ook de eigen taal als enige taal gebruiken, zijn ze moeilijk te benaderen. Ik kan niet met hen com-

Legamaster

We make communication visible

HET DIGITALE KRIJTJE!

IN HOOGTE VERSTELBAAR!

Doordat de beamer op het bord is gemonteerd, schuift deze mee. U hoeft dus niet steeds te kalibreren.

Legamaster Interactive Schoolbord **EXTRA**

- Geen enkel ander interactief bord is zo goed beschrijfbaar met normale whiteboardmarkers!
- Zelfs permanente inkt is probleemloos verwijderbaar!
- Het bordoppervlak is van geëmailleerd staal. Harder staal bestaat niet (leerlingproof)!
- 25 jaar garantie op het probleemloos kunnen beschrijven en uitwissen van het bordoppervlak!
- Zeer mat projectiestaal: geen last van "hotspot" (hinderlijke reflectie van de beamer)!
- Gebruiksvriendelijke software, licentievrij en onbeperkt gratis updates
- Toepasbaar op alle Windows of Mac software!
- Zeer ruime keuze uit interactieve producten, voor elk budget hebben wij de oplossing!

www.legamaster.nl / www.legamaster.be

municeren of er moet iemand bij zijn, die kan en wil vertalen. Anderzijds speelt mee dat de mensen vanuit de gewoonte van hun land (of vanuit de eigen beleving van hun thuisland) het onderwijs zien als iets waar ze zich niet mee kunnen, mogen of zouden moeten bemoeien. Opvoeding zien zij als de zaak van de school; de school weet wat ze moet doen.'

Cultuurverschillen

De leerkracht wordt door de allochtone ouder gezien als een 'deelvader' of 'deelmoeder' en er wordt dus veel overgelaten aan de school. De ouder wil de school hierin vrijlaten en niet in de weg lopen. Daarom blijven allochtone ouders vaak wat meer op de achtergrond. De school zou weten wat goed of slecht is voor de kinderen. Het respect voor de leerkracht is zeer groot en het is ongeoorloofd om hem of haar tegen te spreken.

Gebrekkige communicatie

Wat de school mist, is het begrip voor en de kennis van de cultuur van de allochtone ouder om op een adequate manier te communiceren. Wanneer een school niet op de hoogte is van de normen, waarden, leefregels en gedragscodes van de allochtone ouders, zal

dit schadelijk zijn voor de relatie die een school met de ouders opbouwt.

Vooroordelen

De allochtone ouders hebben vaak nog het gevoel dat er vanuit henzelf en de school vooroordelen bestaan. Daardoor vinden zij het moeilijk om het initiatief te nemen. Soms zijn er al wat problemen geweest en sluiten allochtone ouders zich af met de gedachte: ik heb het geprobeerd, nu is het de beurt aan de ander. Is die houding eenmaal aangenomen, dan zal de samenwerking tussen de school en de ouders niet verbeteren.

Verschillen van mening

De school vindt dat zij allochtone ouders voldoende stimuleert en informeert. De ouders denken daar anders over. Meestal maken scholen geen onderscheid: allochtone ouders worden op eenzelfde manier benaderd als de autochtone ouders. Mogelijk hebben allochtone ouders behoefte aan een andere benadering.

Verschillende facetten in samenhang

De verschillende facetten die een rol spelen bij ouderbetrokkenheid hangen nauw samen. Door taalproblemen, cultuurverschillen en te weinig kennis van het Nederlandse onderwijssysteem weten sommige allochtone ouders simpelweg niet hoe zij ouderbetrokkenheid in Nederland moeten vormgeven.

AANBEVELINGEN

Om de betrokkenheid van Turkse en Marokkaanse ouders te optimaliseren, moeten vele communicatieve en culturele problemen worden verkleind of weggewerkt. Hiervoor zijn verschillende initiatieven vanuit de school en vanuit de individuele leerkracht mogelijk.

1. Veel problemen kun je als school tegengaan door preventief te werken. Breng als school regelmatig terugkerende problemen in kaart en probeer ze voor te zijn. Heel veel problemen kun je via training, advisering, voorlichting of themabijeenkomsten voorkomen.
2. In het kader van het Plato-programma bijvoorbeeld kunnen leraren en schoolleiders uit het primaire en het voortgezet onderwijs individueel of in groepsverband studiebezoeken brengen aan Marokko (www.europeesplatform.nl).
3. De school kan duidelijker en concreter aangeven hoe zij wil dat ouders zich gedragen. De school zou de ouders kunnen uitnodigen om één keer in de week of in de maand rond de tafel te gaan zitten in plaats van de informatie in een folder te zetten.
4. Er kunnen discussieavonden georganiseerd worden voor ouders, zodat zij in hun eigen kring en in hun eigen taal (zodanig met behulp van een tolk) met elkaar en de leerkracht kunnen overleggen.
5. De school moet zorgen voor meer contactmomenten, in een vorm waarin echt contact mogelijk is. Huidige veelgebruikte vormen zijn daarvoor niet altijd geschikt. Vooral voor ouders die minder goed Nederlands spreken, is een tienminutengesprek niet effectief. Nieuwsbrieven worden wel gelezen, maar het

'Allochtone ouders zien vanuit de gewoonte van hun land van herkomst het onderwijs vaak als iets waar ze zich niet mee kunnen, mogen of zouden moeten bemoeien.'

Foto: Catchlight

is niet bekend of de school hiermee alle allochtone ouders bereikt. Op internet staat weinig informatie en allochtone ouders geven ook geen voorkeur aan dit communicatiemiddel. Scholen bellen alleen als er iets mis is met de kinderen.

6. Goede communicatie omvat respect, het naar elkaar luisteren, rekening houden met elkaar, een lage drempel van ouder naar de school, openheid en bereikbaarheid naar beide zijden. De school dient de deuren open te hebben en ouders de mogelijkheid te bieden om te praten, mee te denken, mee te spelen en mee te doen.
7. Optimale communicatie kan ontstaan wanneer ouders het gevoel hebben dat zij echt welkom zijn op een school, dat zij het gevoel hebben dat zij zonder drempel te ervaren gewoon kunnen binnenlopen bij een leerkracht of bij de directeur.
8. De school moet het initiatief nemen, wil zij ouders motiveren actief betrokken te zijn. Het blijkt namelijk uit de antwoorden van de ouders die betrokken waren bij dit onderzoek, dat zij niet de eerste stap durven of willen zetten. Zij zien dit als taak van de school.

Het mag duidelijk zijn dat (interculturele) communicatie en cultuur een grote invloed hebben op de mate waarin allochtone ouders betrokken zijn bij het basisonderwijs van hun kind(eren). Uit de antwoorden van de allochtone ouders bleek dan ook dat zij het prettig zouden vinden als de school meer zou communiceren met hen. Hoe meer een school communiceert, hoe sterker de band wordt tussen de school en de allochtone ouder.

Hoe meer een school communiceert, hoe sterker de band wordt

TOT SLOT

De barrière tussen ouders en de school is ontstaan door de school en de ouders zelf. Alleen de school en de ouders samen kunnen ervoor zorgen dat deze weer verkleind en afgebroken wordt. Het in gesprek blijven met elkaar en het open staan voor elkaar, zodat je van elkaar kunt leren, zijn in het proces van het afbreken van de barrière het meest belangrijk. Het vergroten van de ouderbetrokkenheid is een proces, géén eendagskarwei!

Anne Beks is in 2007 afgestudeerd aan de masteropleiding *Bedrijfscommunicatie (Communicatie en Informatie Wetenschappen)* van de Radboud Universiteit Nijmegen. Haar scriptie diende als basis voor dit artikel.

Dirk de Natris is als medewerker verbonden aan de opleiding *Bedrijfscommunicatie (CIW)* van de Radboud Universiteit Nijmegen.

